

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Čeno poslane knjige itd. je pošlati samo na naslov

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo

Če pošiljate je pošlati franko

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne
Ako je to dan praznik, izide list dan pozneje
Vsako leto velja 10—K
pol leta 5—
tri leta 250—
vsamezne številke po 20 h

Za reklamne listice, poslane razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto, gloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostopne petit-vrstje
če se tiska enkrat 14 h
" " dvakrat 12 "
" " trikrat 10 "
za nadaljnja izvršenja od petit-vrstje po 8 h.
Oznaniha sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Ali je dobro biti narodno zaveden slovenski koroški učitelj?

Od narodno zavednega koroškega slovenskega učitelja (učiteljice) se pač ne sme mnogo več zahtevati, nego da odkrito kaže svoje mišljenje, zakaj s tem je že — mučenik! Učiteljski abiturient, o katerem se ve, da je zaveden Slovenec, mora romati takoj med Nemce, in privaditi smo se že tega principa tako, da nas nič ne iznenadi, ako se vsako leto zopet ponovi. Koliko slabše se pa godi narodno delujočemu učitelju!

Marsikateri čitatelj bo zmajeval z glavo, češ se li res dogaja kaj takega na Koroškem! Saj se vendar ne sliši nič o slovenskem učiteljstvu. No, učiteljstvo ni vajeno obešati takoj vsega na veliki zvon. Da smo upoštevanja vreden faktor danes na Koroškem, o tem se prepriča vsakdo lahko pri deželnem šolskem svetu in nemškem »Volksratu«, kjer imajo vsakega izmed nas dobro opisanega in v evidenci vsak naš korak. Ne zdi se nam nič čudnega, ako nas drugje po Slovenskem ne upoštevajo, ne poznajo, da, niti po Koroškem ne! Stara navada je že to. Nam pa je v zadoščenje, da nas sovražniki poznajo, da čutijo našo moč in poizkušajo vse, da bi nas ugonobili. Da smo nekdo mi, slovensko koroško učiteljstvo, kaže postopanje deželnega šolskega sveta in nemškega »Volksrata«, ki študirata na vse kriplje, kako bi se nas iznebila. Slovenski učitelj naj služi leta in leta po najzakotnejših enorazrednicah, po najvišjih gorskih krajih; nakoplje naj si tam bolezen, naj si uniči svojo rodbino, svojo eksistenco: on ne sme zasesti boljšega kraja, dokler se ne spokori in ne pride prosit milosti. Slovenskega učitelja bojkotirajo tovariši (kar se pri duhovnikih nikoli ne dogaja, vključno temu, da niso vsi enakega prepričanja), govore zaničljivo o njem, ga smešijo, blatijo pri ljudstvu, napadajo po časopisih itd. Vsak najmanjši prestopok spravljajo v javnost, češ, ta je eden izmed tistih — ali pa pred oblast, ki je takoj pri disciplinarni preiskavi. Na-

sprotno pa se vse zakriva, kar bi osvetilo njih same.

Tovarišem se še pridružujejo oblasti, ki slovenskega učitelja nad vse šikanirajo, mu groze z disciplinarnimi preiskavami, mu dajejo ukore tudi za vsako malenkost, kar se pri nemško mislečih učiteljih vse izpregleduje. Ako prositi slovenski učitelj deželni šolski svet za kako podporo zaradi bolezni, je sploh ne dobi ali je pa tako malenkostna, da se sploh ne izplača omenjati je. O drugih podporah se ne da govoriti. Nemškutarskim in nemškim tovarišem se je treba samo obrniti na Schulverein ali Südmarko — in penzov je dosti.

Podpore, namenjene za učiteljstvo po utrakvističnih šolah, se razdeljujejo vsako leto skoraj edino le med nemško misleče učitelje ali med trde Nemce, službujoče po slovenskih krajih. Pri kompetencah prezirajo slovenskega učitelja skoraj vedno, pri inšpekcijah pa mu konstatirajo, da je s svojim poukom vse premalo dosegel vključno temu, da otroci bolj znajo nego oni nemškutarskega učitelja. Nemški ali nemškutarski učitelj sme sodelovati pri vsaki Südmarkini ali Schulvereinov prireditvi! — Gorje Slovencu, ki bi se drznil kaj enakega pri slovenskih društvih. Takoj je discipliniran. Takih in enakih krivic bi se dalo še naštevati na stotine.

A za vse to bi se slovensko učiteljstvo malo zmenilo, ako bi imelo pri Slovencih zunaj dežele, med svojim ljudstvom, oziroma pri slovenski vodilni stranki na Koroškem količjak opore. Slovensko učiteljstvo gledajo vedno tako nezaupljivo od strani, češ, bolje bi šlo brez njega! Slovensko ljudstvo, namesto da bi bilo veselo, da ima slovenskega učitelja — mu le še bolj otežuje itak že težko stališče, nego to dela nemškutaru. Kočljiva točka so posebno šolske zamude. Ako je učitelj dobrega srca ter časih izpregleda kako zamudo, ga takoj tožijo nemškutarski kmeti pri okrajnem šolskem svetu in učitelj je discipliniran. Nemškutarski učitelj pa dela samovlastno — kakor hoče. Pristaši ga ne tožijo — Slovenci pa so, kakor vedno, dobre duše ter mu vse prizanašajo. Ako slovenskega učitelja šikanirajo oblasti — nima nobene opore, ne v ljudstvu, ne v krajnih šolskih svetih —

zakaj ti vsi trepečejo pred oblastjo! Kdo se briga za naše tovariše po nemškem Koroškem? Čez 50 % učiteljev Nemcev služi po slovenskih krajih — a občine se ne zganajo, ne zahtevajo (izvzemši dve občini) za svoje šole slovenskih učiteljev, ampak trpe Nemce! Kako lahko se Nemci iznebljajo Slovenca, ki jim ni po volji! Korak k okrajnemu ali deželnemu šolskemu svetu — in premeščen je! Učitelji Slovenci pa morajo zbog svojega prepričanja iti v prognanstvo. In slovenska stranka na Koroškem: ta je ali nezmogla ali pa noče! Bodi tako ali tako — položaj slovenskega učiteljstva je jako žalosten, bodočnost — nesigurna in temna! Nemški Volkstrat pa se smeje nezmožnosti slovenske stranke ter hodi naprej svoja pota.

In vključno temu se drži učiteljstvo ter prenaša brec, ki prihajajo od vseh strani; slovenska stranka nas gleda pisano, češ, to so liberalci; ti poslednji zopet: učiteljstvo je črno, deluje s farji; od nemške strani nas titulirajo za »schwarze bindische Lehrer«. Vzlic vsem tem brcam učiteljstvo še ni izgubilo pravega pota in ga tudi ne zapusti niti za las. V vodilno smer mu je narodna misel, potegovati se za kaj drugega, bi bila potrata časa in opravkov je preveč, da bi se z zastarelimi frazami o liberalcih in klerikalcih pobijali sami med seboj. Nemci pa grabili vas za vasjo, dokler bi ne bila Koroška v nemškem žrelu, bodi potem že liberalnem ali klerikalnem — nemško je pač le!

Pred dvema letoma se je združilo učiteljstvo z akademiki — in razvelo je nanovo društvo »Gorotan«, zavolj katerega prihaja učiteljstvo, zaradi poudarjanja edino le narodnega stališča, v slabo luč pri takozvanih klerikalcih in liberalcih — zakaj obe stranki gledata samo, da izvaja svoja načela do skrajnosti! Kako se zaradi tega godi Slovencem, za to jima je presneto malo mar. Učiteljstvo Sp. Koroškega se shaja redno vsak mesec ter preračunuje pereča šolska vprašanja in utrjuje prijateljske vezi. Deluje učiteljstvo tudi pri drugih slovenskih društvih, brez ozira na politično strujo, za kar dobiva brco! Da, je celo ljudi gotovega stanu (in žali bog, ne med Nemci), ki hočejo celo slovensko učiteljstvo razdvojiti in ga tako

uničiti. V ta namen udrihajo po društvu »Gorotan«. Ako se jih prosi za kak vinar v društvene namene, ali ako se ponuja društvena razglednica, se obračajo bolj nego pa pred Südmarkino. Slovenski učitelj pa si smatra za dolžnost, da kupuje tudi razglednice »Straže«. Treba je samo konstatirati, da vsakdo, kdor ima mržnjo do društva »Gorotan« ter ne simpatizira z njim, ne mara slovenskega učiteljstva (ki je v tem društvu) in torej tudi ne mara slovenskih šol. — Sploh pa, kakor kažejo razmere na Koroškem, je ni sile v vsej Avstriji, ki bi — kraj vseh razsodb glede slovenskih šol po Koroškem — mogla pritisniti na deželni šolski svet, da bi utrakvistične šole preustrojili v slovenske šole! Res žalosten plod — dolgoletnih političnih bojev!

Tako ne preostaja za slovensko učiteljstvo na Koroškem druga tolažba nego — ideal in trpljenje — temna bodočnost. Vendar hočemo vztrajati po geslu:

»Trd bodi, neizprosni, mož jeklen!«

Mihelič.

Žalostna slika izpred ljubljanskega sodišča.

Mihelič Viktor, nadučitelj pri D. M. v Polju, je bil pri okrajnem sodišču v Ljubljani dne 1. oktobra t. l. obsojen zaradi denunciranja na 50 K globe, oziroma pet dni zapore in v poravnavo vseh sodnih stroškov.

Ker mu neka učiteljica ni ugajala, ker se je zamerila tudi njegovi ženi, je Mihelič sklenil, da mora to žensko proč spraviti in naj bo na katerikoli način. Njemu je kot klerikalcu vsako sredstvo dobro. Začel je nabirati pri vseh starih babah material. Ko se mu je zdelo, da ima dovolj snovi, je sklical krajni šolski svet na sejo in tam predlagal sledeče: Ker je učiteljica X velika pijanka in prepirljivka, ker je silno slaba učiteljica, naj se krajni šolski svet v D. M. v Polju obrne na deželni šolski svet s prošnjo, da se učiteljica X prestavi. Ko je pa učiteljica pri disciplinarni preiskavi te stvari čula, je Miheliča tožila.

Zanimivo pri tej točki je, kakšna sredstva je Mihelič porabil v dokaz resnice.

LISTEK.

Iz umetniškega sveta.

Namenili smo se, da bomo tuintam objavljali poročila iz umetniškega sveta. Ogronma večina naših naročnikov in naročnic nima prilike, da bi uživala umetnost — iz prve roke: predaleč so od krajev, kjer goje umetnost. Ako so pa ob viru samem, je pač največkrat učiteljska mizerija izvor naših — Tantalovih muk: tikoma ob umetnosti je ne moremo uživati!

Zatorej naj nadomešča skromna naša beseda, česar nam odreka živo življenje!

Morda komu še povečamo bridko zavest umetniškega gladovanja, večini pa upamo le ustreči. Pa tako je ob umetnosti sploh: eni jo uživajo z radostjo, drugi z bolešjo; ti zadnji večinoma posredno — iz poročil, iz mrtve črke.

Kolikor vemo, so lanska naša poročila n. pr. o predstavah v slovenskem deželnem gledališču, o koncertih »Glasbene Matice«, o »Novih Akordih« spriču svoje stvarnosti, dostojnosti in umerjenosti v umetniških krogih samih zbujala obče zanimanje. Slovenska kritika zavzemlje žali bog dimenzije napuha, domišljivosti in

absolutne negacije, kar ni niti zdravo niti umestno. Mi se hočemo držati meje objektivnosti v vsakem pogledu: hvaliti, kar je vredno hvale; grajati, kar je vredno graje. Ni enega ni drugega pa ne bomo tehtali s pavšalnostjo, ker je to z resnostjo neskladno, torej zavrgljivo. Tak posel prepuščamo kritikujočim napihnjnim žabam in nevoščljivcem!

Seveda so tudi osebe od umetnosti neločljive; to pa zlasti tedaj, kadar jo posamezniki jemljejo v zakup in samo pobijajo, kar ne nosi pečata njihove cenzure. Iz tega izvira, da je slovenska kritika premnogokrat popolnoma pristranska, ki jo še pospešuje in spravlja ob kredit — protekcija in samoljublje.

Dokazali bi lahko, da stoji pri nas kdo pred kaj, da jemljejo za podlago sposobnosti takozvano akademsko izobrazbo in da — kakor povsod — pri nas tudi na tem polju otepa politika s svojim repom.

Naša kritika je dostikrat tako sirova, tako plitva in tako površna, da nam je v sramoto, kritikom samim pa v nečast. Ne bilo bi težko celo dokazati, da so tudi zahrbtnosti in intrige priljubljeno sredstvo nekaterih kritikov, kakor ni prav nič nenavadnega, ako pišejo mnogokrat ocene očala učenosti, namesto da bi govorilo čuvstvo.

O vsem tem in takem se dá mnogo povedati. Od svoje strani bomo storili toliko, kolikor nam dopuščajo prostor in sredstva. Naši sotrudniki morajo namreč vstopnice plačevati iz svojega, a naš prostor je v prvi vrsti odmerjen reševanju naših stanovskih vprašanj.

Vendar hočemo svojim močem primerno pozornost posvečati umetnosti, ki ima do nje pravico in od nje delež tudi slovensko učiteljstvo. To je pokazalo že večkrat in bo še obilokrat. Morda se bodo tudi v tem pogledu od nas še kaj pametnega in koristnega naučili.

Slovensko deželno gledališče.

»Cavalleria Rusticana.« Ni je kmalu opere, ki bi jo lahko imenovali opero svetovne slave kot je »Cavalleria Rusticana«. Mascagni si je z njo dobil svetovno slavo, še sedaj se nešteto krat poje in bržkone izlepa ne izgine iz opernih repertoarjev. V njej se godba naslanja na izvrsten libreto, odlikuje jo melodioznost, združena z realistiško-naturalističkim izrazom in je zato mojstrsko delo novoitalijanske glasbe. Z uprizoritvijo »Cavallerie Rusticane« na slovenskem odru smo bili zadovoljni. Predstavila se nam je letošnja primadona Elza Orlova v vlogi Santuzze.

Obsežen in lep glas ima, igra ne zaostaja za njim. Fejfar, kot voznik Alsio, je napravil ugoden vtisk s svojim simpatičnim glasom in vlogi primerno brutalno igro. Omenjenim sta se pridružila Richterjeva in Perslova. Zadnja je domačinka in bo sčasoma vrlo porabna moč. Kot Turidov je gostoval naš ljubi Cammarotta iz Zagreba. Dasi je že precej v letih, je njega tenor svež in lepo doneč. Cammarotta se nikdar ne sili, ampak obvlada višino z izredno lahkoto. Igra njegova je pač nekoliko pomanjkljiva. Orkester letos ne zaostaja za lanskim, časih bi ne škodovalo nekoliko več temperamenta. Kapelnik Hrazdira ima dobro ime in renomé. Po prvi predstavi sem videl, da upravičeno. Vodil je opero s priznanja vredno rutino. Zbor na odru in za odrom je bil po zadržanju kritikov jako dober in se le čudim, kako more »Slovenčev« kritik pisati o križu, ki ga ima gledališče z zborom! O, Svetek ne more skriti svoje umazane zavisti in zabavlja čez glediški zbor le zato, ker je to pot sodelovalo v njem 25 izvrstnih pevcev in pevč »Glasbene Matice«, ki mu je trn v peti. Svetku nihče ne zameri. S svojim zlobnim zabavljanjem čez »Glasbeno Matico« pa »Ljubljani« gotovo ne bo pripomogel do Cherubinijevega »Requiem«! —a.

Sodna razprava se je vršila trikrat. Zaslišanih je bilo 12 prič, in sicer 11 Miheličevih.

Glavna priča tov. Kavčič, bivši nadučitelj pri D. M. v Polju, je izpovedal, da je bil on 22 let v Polju, a se ni nikoli učiteljice X prepisal. Mihelič je namreč mislil, če se on tožari, ki je šele eno leto v Polju, da se je moral tov. Kavčič tudi. Ista priča je tudi izpovedala, da učiteljica X ni bila nikoli pijana. Tov. Kavčič je tudi izpovedal, da je učiteljica dobra učna oseba, ker je dobila še vsako kvinkvenijo in je vedno pravilno prišla v višji plačilni razred.

Druga priča, poštarica I. Drakuličeva, je huda na vse učiteljstvo iz Polja, ker se ji — ne klanja. Učiteljstvo pa se takim ljudem ne bo nikoli klanjalo. Ta priča je izpovedala v prilogi Miheliča. Povedala je, da je bila učiteljica X pri neki priliki jako »vesela«.

Sodnik: »Ali je bila pijana?«
Priča: »Ne! Neki gospod jo je hotel objeti.«

Sodnik: »Ali ste se vi pohujšali?«
Priči zastane sapa, ker se spomni na nekdanje lepe čase ...

Tudi Miheličeva žena izpove, da se z učiteljico X ne krega, samo govori ne z njo, ker je ta ne pozdravlja. (Učiteljstvo je res ne pozdravlja, a z ozirom na sedanjost Miheličeve ne povemo, zakaj ne.)

Sodnik je bil na to pričo tako hud, da je nanjo vpil kakor nad kakim paglavcem.

Natakarica pri županu izpove, da je učiteljica X »enkrat« pri županu v gostilnici klobuk pozabila. S tem hoče namreč potrditi, da je bila učiteljica X pijana. Na sodnikovo vprašanje, ali je bila pijana, zopet reče, da ne. Tudi na to pričo je sodnik vpil, ker je prišla v protislovje.

Sploh so se vse priče ena na drugo sklicevale. Niti ena priča ni vedela nič pozitivnega povedati. Vsi so rekli, da so slišali, da se je govorilo itd.

Končno je tudi Mihelič poizkusil svojo srečo. Dokazati je hotel, da je učiteljica X slaba učiteljica. Naj bo na tem mestu povedano, da je Mihelič to učiteljico le enkrat hospitaliral, in sicer pri risanju in še takrat samo pet minut. S seboj je prinesel razrednico, izposojilno knjigo in zvezke. V razrednici je učiteljica X pozabila napraviti »en štihlček«. V izposojilno knjigo je pozabila napisati, kdaj je učila vrnila. Zvezke pa je Mihelič med počitnicami po hišah pobiral in s tem jemal ugled vsemu učiteljstvu. Radovedni smo, kaj so si ljudje mislili, ko je zvezke pobiral. Pri sodišču je pokazal, da je učiteljica X učenecem pri popravilu pomagala.

To so tri glavni, veliki dokazi, da je učiteljica X slaba učiteljica. Sodnik ga je seveda poučil, da to prvič niso prav nikaki dokazi in da vse spada k okrajnemu šolskemu svetu. Ta človek je torej pobral tudi bilko, le da bi škodoval. Ali si moremo misliti večje bedarije? Ali si moremo predstavljati večje hudobije? Kar se tega tiče, dobi Mihelič prvo mesto in za služi, da se mu da glede denunciantstva prvo odlikovanje. K pričanju je privedel tudi človeka, ki ga je sodnik vprašal, koliko šnopsa je že danes popil ...

Mihelič je na dan spravil tudi pokojnega moža učiteljice X. Ta je umrl pred 9. leti. Mihelič se ni sramoval mrtvih za pričo klicati. On se ni sramoval 17 let starih grehov na dan spravljati, kakor da bi bil on brez greha. Ali se Mihelič spominja tistega dijaka, ki je bil pred enajstim leti v Mariboru zaradi tatvine izključen? Gotovo se ga spominja! Ali smo dovolj jasno povedali? Hočete morda še več?

»Možiček.« Pantomime na slovenskem odru še nismo imeli, zato je prav, da je intendantica spravila na pozorišče dr. Josip Ipavčevega »Možička«, srčkan stvar z lahko, graciozno domačo muziko, v kateri plesni ritem prevladuje. Orkester ni bil popoln in so morali del instrumentov nadomestiti s klavirjem. Vsi sodelujoči zaslužijo pohvalo. Pantomima je občinstvu jako ugajala. Po prvi predstavi sodeč, bomo imeli letos dobro opero in z njo mnogo umetniškega užitka polnih večerov.

—a—
Pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«
je priredilo v soboto, dne 5. t. m., prvi letošnji koncert v dvorani »Mestnega doma« pod vodstvom Z. Prelovca. Konstatujemo za danes, da je bilo izvajanje pesmi precizno, da je bil v programu zastopan v največ točkah tovariš E. Adamič s svojimi najnovejšimi, še ne izvajanimi skladbami in da je društvo v polni meri rešilo svojo pevsko čast. Ni pa tega storilo občinstvo, ki je počastilo ta koncert s prav tako nesijajnim obiskom, kakor je bilo izvajanje društva sijajno. Čast društvu za lep večer, pa takisto najlepše priznanje ognjevitemu pevovodji Z. Prelovcu. O posameznih točkah več o priliki!

Vse zavijanje, vsi »štihlčki«, pa Miheliču pri sodnji niso pomagali. Sodnik ga je obsodil in mu s tem dal zaslužen plačilo. In kaj je Mihelič storil? On še vedno trdi, da je nedolžen, da se bo pritožil na deželno, potem pa na najvišje sodišče. Če pa tudi tam izgubi tožbo, potem pa gre on sam — do cesarja!

Sicer pa bomo še govorili!

Apel na blaga srca učiteljstva Sežanščine.

V letošnji 40. števec »Učiteljskega Tovariša« čitam v poročilu o rednem običnem zboru tolminskega učiteljskega društva sledeče: Bolnemu tovarišu Černatiju v Kopru se dovoli podpora 50 K, prej 30 K, skupaj 80 K.

Kolegi, kolegije iz sežanskega okraja! Kje je služil imenovani tovariš? Ni li bil učitelj v našem okraju, in sicer v Komnu?

Cemu se mi ne ganemo? Ali nas ni lahko sram, da podpirajo bolnega nadebudnega tovariša okraja, ki ga poznajo le po imenu? Mi pa, med katerimi je živel, dasi malo časa, ker ga je bolezen le prekmalu priklenila na bolniško posteljo, mi pa spimo!

Društvo mu je dalo, in še to s strahom, menda 20 K in enkrat smo nabrali par kronic pri zborovanju na Repentabru. Od česa naj siromak živi brez plače? Naj ga li vzdržuje uboga mati z borno pokojnino po pokojnem očetu, čuvaju koprške kaznilnice?

Res toži naš blagajnik o večni suši, toda vzdamo se, plačamo vsaj del zastankov in lahko pokrijemo tako stroške pri društvu in naklonimo siromaku vsaj malo podporo. Saj smo vsi trpini-učitelji, toliko na severu kakor na jugu naše goriške dežele.

Predragi mi sotrpini! Upoštevajte te besede in popravite zamujeno ob prvem zborovanju našega društva. Saj ne vemo, kaj čaka še nas v tej tako razrovani, zastrupljeni, po podlosti in maščevalnosti hlepečni dolini solz! V tem slučaju so se spomnili prej nanj privatne osebe o priliki veselice v Komnu, kolikor mi je znano, o čemer vam o priliki lahko poroča kaj kolega iz Lipe.

Sklepam z željo, da bi ne ostale te besede glas vpijočega v puščavi! X.

Iz naše organizacije.

ŠTAJERSKO.

Savinjsko učiteljsko društvo zboruje v četrtek, 17. t. m., ob 2. uri popoldne v šoli na Gomilskem. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročilo delegatov o zborovanju »Zaveze«. 4. Predavanje tov. B. Jakšetove: »Žena in javnost.« 5. Slučajnosti. K polnoštevilni udeležbi vabi A. Jakše, t. č. predsednik.

TRST.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico ni imelo svojega jesenskega zborovanja v petek, 4. t. m., ampak se zborovanje vrši pozneje.

GORIŠKO.

Učiteljsko društvo za sežanski šolski okraj zboruje v Nabrežini dne 17. t. m. ob 10. uri popoldne. Vzporedi: 1. Predsednikov nagovor. 2. Čitanje zapisnika. 3. »Strahovanje v šoli« — poročila tovarišica Fani Živčeva. 4. Predlogi. Na obilno udeležbo vabi vpludno odbor.

Učiteljsko društvo za goriški okraj je imelo zborovanje 3. t. m. v Gorici v »Trgovskem domu« ob mnogoštevilni udeležbi. Prisotna sta bila oba gospoda ravnatelja tukajšnjih učiteljskih, dalje bivši gošpod okrajni nadzornik Fr. Finšger in sedanjí, gospod dr. Pavlin, mnogo gospodov profesorjev, vsi gojenci in gojenke IV. tečajev obeh učiteljskih. Predsednik tov. Križman je pozdravil vse te gospode, z izbranim daljšim nagovorom pa sedaj profesorja g. Fr. Finšgerja, ki mu je izročil krasno diplomu častnega članstva. Dopršen umotvor gosp. profesorja Gwaiza! Izrekla se mu je soglasna zahvala za to lepo diplomu, ki bo odlikovala vedno spominjala na vdanost in ljubezen njegovega vernega učiteljstva. Predsednik je imel na to še pozdravni nagovor na g. profesorja in sedaj okrajnega šolskega nadzornika dr. J. Pavlina, ki ga je učiteljsko društvo sprejelo z veseljem v svojo sredo. Vse učiteljstvo pričakuje tudi za bodočnost, da se udeležuje gospod nadzornik njegovih zborovanj, da spozna želje in težnje tega eminentno važnega stanu za povzdigo ljudske prosvete. Predavanje gospoda ravnatelja Bežka je bilo res krasno in je bolj strokovno-pedagoškega značaja o modernejših strujah sedanjega šolstva. Učiteljstvo mu je hvaležno za to predavanje in želi, da bi jih še mnogo priredil, ker v tem dvigne učiteljsko kul-

turno stremljenje po nadaljni strokovni izobrazbi. Po predavanju so se sprejeli razni predlogi za povišanje pavšalov, pospešitev sankcije novega, v zadnjem zasedanju sprejetega zakona, pristop učiteljstva k Socijalni Matici, o obrambnem delu itd. Lepo je slišati ta učiteljska zborovanja, ki jasno pričajo javnosti o delu učiteljevem med našim narodom in o stremljenju po višji kulturni izobrazbi lastnega stanu in našega ljudstva. Tako delo in stremljenje bodi blagoslovljeno!

Književnost in umetnost.

Matica Slovenska svojim poverjenikom, članom in drugim. Matične knjige za 1912. leto so že deloma tiskane, deloma gre njihov tisk h koncu, a članov se je prijavilo do zdaj nenavadno malo. Zato prosi Matica vse tiste mnogoštevilne poverjenike, ki še do zdaj niso pobrali in poslali udnine za tekoče leto, naj to nemudoma stori. Enako prosi vse prejšnje članke, ki ji pošiljajo udnino direktno, naj se je kmalu spomni. Vabi pa tudi vse tiste, ki še niso njeni udje, naj pristopijo v krog njenih članov. Udnina znaša letno za Slovence 4 K, za Hrvate 3 K. Plačuje se naprej. Knjižni dar bo zlasti, kar se tiče beletrije, za l. 1912 jako bogat.

Odborova seja Maticе Slovenske dne 30. septembra t. l. — G. predsednik se spominja smrti kranjskega zgodovinarja Petra pl. Radicea, ki je nekaj spisov priobčil v Matici Slovenski, ter omenja, da je Matica bila zastopana pri otvoritvi »Narodne obrambne« in »Umetniške razstave«, nadalje pri ustanovitvi »Socialne Maticе« v Trstu. — Za pripravljalno delo pri »Jugoslov. Enciklopediji« so slovenski sotrudniki od »Jugoslovanske Akademije« v Zagrebu prejeli še honorar v znesku 1000 K. »Congres des nations«, ki se bo (namesto letos) vršil v Parizu 1913, je kot politična prireditev izven delokroga Maticе Slovenske. — Gradivo narodnih pesmi, ki ga je urejal prof. Štrekelj, je javna, oziroma last Maticе Slovenske, ki ga v svojih publikacijah vrača slovenskemu narodu. Ukrene se vse potrebno za nadaljnje urejevanje tega izdanja. — Knjige za 1912 so že ali tiskane ali so v tisku. Namesto »Nar. pesmi«, ki letos zaradi smrti prof. Štrekelja ne morejo iziti, se izda beletristična knjiga s prispevki pisateljev Milčinskega, dr. Laha in Premka. »Avijatika«, spis A. Stekarja, se preloži na l. 1913; pobrigati se bo za kličje in opis sam izpopolniti v smislu eventualnega napredka te stroke do one dobe. — L. 1913. se prične z izdajanjem korespondence dr. Jos. Vošnjaka, ki jo uredi dr. Lončar. Tako bo Matica, kakor že tudi doslej, priobčila »Gradivo za slovensko zgodovino nove dobe«. — Neki izviren roman se da v oceno. Obeta se nam obširnejše narodnogospodarsko in statistično delo. Plačalo je doslej le 1235 članov za l. 1912.

Zvonček ima v 10. št. to-le vsebino: 1. Cvetko Gorjančev: Morju. Pesem. — 2. Vinotok. Vinjeta. — 3. F. Palnak: Buča se je izgubila. 4. Tone Rakovčan: Počest mladosti. — 5. Pomlad v jeseni. Podoba. — 6. L. Černej: Šopek pesem na grob Materi: Tvoji lepi sivi lasi. Bila si stroga. Tvoje življenje ni blo veselo. Nisi bila bogata. Bila si preprosta. Pesem. — 7. L. O.: Anton Martin Slomšek. — 8. Cvetko Gorjančev: Moji lastovki. Pesem. — 9. I. E. Rubin: Stepanove sanje s podob. — 10. Ivo Trošt: Leseni Jakob. — Ivo Trošt: Tatič s podob. — 12. Fran Žgur: Nevhta. Pesem. — 13. Fr. Rojec: Odhod. Pesem. 14. Pouk in zabava: Iv. Kiferle: Mati lepa. Pesem. — Fr. Rojec: Besedna uganka. — Rešitev in rešilci. — Strup kače klopotače — zdravilo proti padavici. — Kotiček gospoda Doropoljskega. — Kotičkove risbe.

Popotnik objavlja v 9. številki to-le vsebino: 1. Dr. Ivan Lah: J. J. Rousseau kot človek in pedagog. — 2. Pav. Flere: Delovna ali dejanstvena šola (Dalje). — 3. K. P.: J. J. Rousseau, iniciator seksualne pedagogike. — 4. —b—: Letošnji shod nemškega učiteljstva. — 5. Dr. Iv. Lah: Uvod v Jožefinsko šolstvo (Dalje). — 5. Razgled: Časopisni vpogled. Pedagoški Paberki. Šolska higijena. Šolske in učiteljske vesti. Srednje in višješolski vestnik. Razne vesti. Mala poročila.

Politiški pregled.

* **Državni zbor** bo sklican, kakor je sedaj določeno, na dan 22. t. m.

* **Zunanja trgovina Avstro-Ogrske.** V letu 1911. je imela zunanja trgovina Avstro-Ogrske 3.275 milijonov vrednosti v uvozu in 2.582 milijonov vrednosti v izvozu. — Prejšnje leto je bilo uvoza za 2.929 milijonov, izvoza za 2.587 milijonov.

* **400 do 450 milijonov novih vojaških kreditov.** Poročajo z Dunaja, da bo vlada

še v tem delegacijskem zasedanju zahtevala nič več nego 200 milj. novih vojaških kreditov, in sicer za trdnjave, artilerijo, vodljive zrakoplove in aeroplane.

* **Cene akcij in vrednostnih papirjev** na Dunajski borzi so te dni prav znatno padle. Kupčije so grozno slabe, denarno gibanje skoro nično. Zadnji telegrami so vplivali bolj ugodno in akcije so zopet nekoliko poskočile. Cena živil raste. To je prvi uspeh — vojne na Balkanu.

* **Odkritje spomenika Košutu.** V Ni-regyhazy so odkrili v nedeljo spomenik Ljudevitu Košutu. To je že 78. spomenik Košutov na Ogrskem.

* **Bivši portugalski kralj Manuel** se je pripeljal v Miramar kot gost nadvojvodinje Marije Jožefe. Baje namerava zasnovati neko avstrijsko princezino.

Srednješolski vestnik.

** **Na gimnaziji v Gorici** je dijakov letos 1226. Pač ogromno število. Na realki je učenecv 404; po narodnosti tudi največ Slovencev. Preveč jih gre na gimnazijo, premalo na realko. Realne študije, ki odpirajo širšo pot nego gimnazijske, se pri nas še premalo uvažujejo!

** **Nov napad na nemško šolstvo** v Trstu so odkrili v proslulem »Grazer Tagblattu« in obvestili nemški svet o tej grozeči novi nevarnosti. Pripovedujejo namreč: Že več let obstoji v Trstu slovenska pripravljalnica, ki pošilja vsako leto po par tucatov učenecv v srednje šole. Sedaj pa zahtevajo Slovenci, naj se ta pripravnica priključi nemškemu državnemu gimnaziju, s čemer bi prišel v nevarnost nemški značaj tega zavoda. To bi bil nevaren napad na nemško srednje šolstvo v Trstu. Ta napad treba odbiti in odbije naj ga — šolska oblast v Trstu. Tudi vsi Nemci naj se združijo za boj proti temu napadu od strani Slovencev. Tako kličejo in groze oboževatelji Bismarcka v Trstu. Strah ima velike oči in je zavel dopisnike graškega lista, da so napisali zopet eno — neumnost. Naj se nikar ne boje. Tržaški Slovenci ne namerujejo nikakega napada, pač pa bodo tudi odslej z vso odločnostjo zahtevali to, kar jim gre. In med vsem, kar jim gre, so ravno tudi srednje šole. Pa nikakega priveska ne želimo, ampak svoje srednje šole zahtevamo. Dopisniki graškega lista so napisali neumnost tudi za to, ker napad na nemški državni gimnazij v Trstu sploh ni možen, ker takega gimnazija v Trstu — ni! Ogromna večina dijakov nenemške narodnosti! Res je, da ima državni gimnazij v Trstu nemški učni jezik, in res je tudi, da na tem zavodu razni Velegermanci zlorabljajo gostoljubje naše dežele. Ali nemški ta zavod vendar ni! Narodnost velike večine dijakov govori, da je namenjen v prvi vrsti Slovanom in Italijanom!

Kranjske vesti.

—r— **Nova »pravičnost« deželnega odbora.** Deželni odbor je nakazal 50 odstotno doklado k stanarini tistemu delu ljubljanskega učiteljstva, ki je v Slomškovi zvezi, kakor da je samo Slomškarjem treba človeških stanovanj. K temu novemu činu »pravičnosti« nam piše prijatelj izven Ljubljane: »Napišem naj par misli o draginskih dokladah, kakršne je deželni odbor prisodil ljubljanskim oženjenim učiteljem — četudi samo Slomškarjem. — 50 odstotkov je nekaj in tam več vredno, ker nazaj ne bodo mogli iti. Če je pa privolil deželni odbor samo Slomškarjem, bo pa moral mestni zastop tudi ostalim. Če bi bil deželni odbor dovolil vsem samo po 30 odstotkov, bi mestnemu zboru ne bilo treba nič dovoliti; ta bi torej profitiral, a učitelji bi izgubili po 20 odstotkov, kar je že lepa vsota zanj. Torej pozdravljam povišanje. Temu bo sledilo tudi zvišanje nam po deželi. Seveda — mogoče tudi ne, ker pri klerikalcih je vse mogoče, še celo ta vnebovpijoča pristranost pri ognjegasnih društvi! Vendar se je pa kolo začelo vrteti in se menda več ne ustavi, ker vsaka sila do vremena!« — Temu optimizmu nasproti stoji naš pesimizem.

—r— **»Slovenec« popravilja.** »Slovenec«, ki je o jeseniškem tovarišu Schifferju nesramno lagal, češ, da je govoril o Slomšku vse mogoče in nemogoče reči, je bil primoran objaviti to-le izjavo: Slavno uredništvo »Slovenca« blagovoli popraviti članek v »Jeseniških novicah« pod »Inteligenca!« (»Slovenec« z dne 5. t. m., št. 228) kot neresničen, ker je bilo slavno uredništvo od svojega dopisnika mistificirano. Podpisani javlja, da navedenega ni nikdar proti nikomur govoril, da je vse to do pičice popolnoma zlagano in izmišljeno. Kot učitelj tega sploh ne bi mogel govoriti, ker Slomška visoko čisla kot pedagoga, domoljuba in narodnjaka.